रिति (८.७.१३ १४)। यद्यप्यत्र पात्र°णादीत्युक्तम् तथापि परिस्तरणं पात्रसंसादनं च पूर्वं कर्तव्यम् ततः प्रोक्षणादि तयोरप्यत्रापेक्षितत्वात् प्रोक्षणग्रहणमुपलक्षणार्थमित्यदोषः। मानवे मैत्रावरुणीं वशामनूबन्ध्यामालभेत यागकालऽउस्रा या इति सम्प्रैष इति। आज्या°दनपर्यन्तमेव सव°यवदित्युक्तत्वात् तत ऊर्ध्वमग्नीषोमीयवदेव न सव°यवत् अग्नीषोमीयात्पशुष्विति (६.१०.३२) प्रागुक्तत्वात्· अत्र च त्रीणि समिष्टयजूंषि हृदयशूलावभृथश्च भवति· सवनीयपशौ पुनः परिव्ययणविधानेन पश्वङ्गमेतत्परिव्ययणमित्यवगूहनात्तदपवर्गे[1] ऽपवर्गमाशङ्क्यात्रापि परिव्ययणादीत्युक्तम्· तत्राह·

स्वर्ववगूहनादि वा कृतत्वात् ॥१३॥ वावधारणे· स्वर्व°नाद्येवात्र करोति न परि°णादि· कुतः कृ°त्वात्परिव्ययणस्य परिवीत एव हि यूपः· यदि पश्वङ्गं स्यात् ततस्तदपवर्गेऽपवृज्येत इदं तु यूपाङ्गं यूपसंस्कारः यूपश्च सर्वपश्वर्थ अतः परिव्ययणमपि सर्वपश्वर्थमेव· तस्मात्स्वर्व°नाद्येव कर्तव्यम्। उदयनीयानन्तरमेवानूबन्ध्या कर्तव्या तदनन्तरमेवाथ मैत्रा°लभतऽइति (४.५.१.५) श्रवणात्।

वशाभावऽउक्षा ॥१४॥ उक्षा सेचनसमर्थो महावृषभः।

उभयाभावे पयस्या ॥१५॥ सापि मैत्रावरुण्यव· प्रकृतत्वादत्र मै°णीति पदमनुकृष्यते अपेक्षितत्वाच्च· शाखान्तरे विनापि विकल्पेन पयस्या उक्ता· मानवे सिद्धः पशुबन्धः पयस्या वेति· काठके आमिक्षा वा स्यात्तूष्णीमुपचरिताज्यभागप्रभृतीडान्ता संतिष्ठतऽइति। छन्दोगसूत्रे (ला° १.६.४२-४८) सामगानविधिपरेषु सूत्रेषु बहवोऽनूबन्ध्यापक्षा उक्ताः सन्ति· तेन छागमेषावपि वैकल्पिकौ भवतोऽनूबन्ध्यास्थाने· युक्तं चैतत्पक्षाश्रयणं कलौ। अथ पयस्यायां विशेषमाह·

आसाद्यैनामाज्यभागप्रभृतीडान्तामेके ॥१६॥ एनां पयस्यां दाक्षायणयज्ञपयस्याधर्मेणोत्पाद्य[2] प्राणदानान्तं संस्कृत्यासाद्य तत आज्य°न्तामेके शाखिनः कुर्वन्ति एके सकलामिति· आसाद्याज्यभागप्रभृतीत्यनेनाज्यभागात्प्रागासादनाच्च परं यत्सामिधेन्यनुवाचनपूर्वोत्तराघारप्रयाजादि तत्सर्वं परिसंख्यायतऽइति पितृ-

१) ?? °मित्यवगुहमात्त° A. २) ? णोछाद्य A.